

Sanctorum. 3. Ornamenta Ecclesie, seu ministrorum, ut sunt casule, vela, & cetera ejusmodi. 4. Bona mobilia, vel immobilia ministrorum sustentationi deputata, ut decime, primitie, &c.

IX. Ithuc quoque revocantur abusus verborum sacre Scripturæ. Qui verba sacra detorqueant ad evulgandas hæreses, qui eadem profanis concionibus immiscant, aut eisdem abutuntur ad libellos famulos compingendos, ad res profanas exprimendas, sacrilegi sunt, ut habetur in Concilio Tridentino *sess. 4.*

X. Omisio quoque committi sacrilegium valet. Istius sacrilegii rei sunt sacrilegia dum negligunt debita vigilantia sacra christiana custodire, & Eucharistiam, clavibus adhibitis juxta sacrorum canonum præscripta: item dum corporalia, vasa sacra, altaria, vestimenta Ecclesiastica munda, & nitida non servant, sed maculata, lurida, foedaque ad succruentum sacrificium peragendum porrigunt. Sacrilegi quoque sunt, si corrupti in pixide sacras particulas negligenter sinant.

XI. Sacrilegium natura sua lethale crimen est. Veniale esse potest propter vel indeliberationem, vel materie parvitatem. Duplex generis sunt pœne lætæ in sacrilegos. Aliæ sunt pecuniariæ, quæ non infliguntur ante iudicis sententiam; aliæ sunt spirituales, quas ipso facto sacrilegi subeunt, suntque sequentes. Excommunicatio lata in Clericorum percussores: item in eos qui immunitatem ecclesiasticam violant, bona immobilia Ecclesie usurpant, tributa imponunt personis Ecclesiasticis, easque ad forum laicum deducunt, & in eos qui effringunt Ecclesie januas ad res sacras surripandas.

DISSERTATIO IX.

De Voto.

CAPUT I.

Recessentur propositiones damnata, & laxa.

I. V. Vilefissimæ, Lutherani, Calviniani in sacra vota præsertim monastica debachati sunt, quorum errores damnavit Concilium Tridentinum: Michael Molinos quoque impius in vota fuit, cujus duas sequentes theses proscriptit Innocentius XI. quarum prima est: *Vota de aliquo faciendo sunt perfectissimi impedimenta. Altera est: Propositi obediendum est in exteriori, & latitudo voti obediens Religiosorum tantummodo ad exteriora pertingit. In interiori vero aliter se res habet, quo solus Deus, & director intrant.*

II. Num conjugatus impeditus ad petitionem debet ob votum, aut incestum, aut cognitionem spirituales, possit petere, quoties vehementibus carnis stimulis agitur, ne peccatis exponatur in gravia luxurie peccata labendi? . . . Affirmativam sequor, si ita vehementibus carnis stimulis conjugatus agitur, ut proximo periculo se exponat incidendi in

peccatum fornicationis, vel aliud turpe, nisi debitum petat. . . . Quia cum ex observatione voti periculo proximo quis experitur incidendi in aliqua peccata luxurie intrinsece, & tunc non observatio voti (scilicet petere debitum à propria uxore) non sit intrinsece malum, manifestum est nec votum, nec observationem voti esse de re meliori, &c. Hæc & longè plura in hanc rem desinimus. P. Quintanadueña. . . . Perdifficile mihi videtur nunc negare omnem prædictam probabilitatem sententiae P. Quintanadueña. . . . Ita expertissimus Casus Gibat, cui ego merito assentior. P. Patrius Sporer *tratt. 3. in 2. Præcept. Decal. c. 2. sect. 2. §. 3. n. 65. pag. 234.*

III. An votum castitatis, vel Religionis, vel non nubendi factum ab eo cui salubritas, est matrimonium ob incontinentiam, sit validum, impediatur matrimonium licet infirmitas. Negativam sententiam, videlicet neque esse validum tale votum, nec matrimonium impedire, suadere potest quis his argumentis. . . .

Quia votum castitatis, vel Religionis factum ab eo quem carnis molestie, & frequentes ruine antecedunt, non est de materia satis idonea ac iusta; immò potius contra consilium D. Pauli. Idem forte docerent auctores hujus sententiae in casu quo alicui, diditis tribus votis, aut aliquo eorum emissis, consultus esse ob frequentes carnis tentationes, & lapsus in res venereas supervenientes matrimonium contrahere. . . . Quia quod ante emissum votum efficitur ut res promissa sit incepta voti materia, si eo emissio supervenit, tollit voti obligationem. . . . Ergo si demerit lapsus irritant votum, ta antecedentia. . . . Hæc opinio est probabilior speculativa. . . . Sed ego probabiliter respondeo esse prædictam opinionem prædictæ etiam locum, quando aliquantulum probabiliter, tutoque amplexi possit. Ratio est, quia est probabile (quidquid immerito dubitet Diana) quod id quod hic, & nunc est speculative probabile, sit etiam practice. . . . Ergo hic, & nunc talis opinio etiam practice erit probabilis, Ergo tutò amplecti potest ab eo cui salubritas est matrimonium, quam ob suam incontinentiam sunt vota Religionis, vel castitatis, &c. Ergo absque dispensatione poterit matrimonium inire. Sic expressè tenuit præfatus Joannes Sanctus. "Leander à SS. Sacram. *tratt. 9. de Matrim. disp. 24. q. 2. §. 3. pag. 324. & 325.*

IV. Aliquando votum tauros agnoscendi in Sanctorum honorem potest esse validum, etiam in Hispania videmus canonizationes Sanctorum solemnizari agitationibus tauro-rum, ultra solemnitates processionum, Missarum, & similes. Joannes Martinez de Prado *tom. 1. c. 3. §. 4. Summario n. 30. & in fine illius n. pag. 640.*

V. Votum in gratiarum actionem pro actu turpi jam facto validum est. Leander *tratt. 2. de Voto, disp. 4. q. 31. pag. 341. ex Filliucio tratt. 26. de Voto, cap. 2. q. 6. num. 54.*

VI. Quid de voto abstinendi à vino Obligat sub gravi culpa ne bibatur in ea quantitate quæ vino temperatè utentibus sufficeret pro una

una constitutione. Castropalaus *tratt. 15. disp. 1. par. 1. 12. num. 21. pag. 72.*

VII. Probabile est cum qui vovit virginitatem non teneri ad perpetuam castitatem; sed tantum ad servandam integritatem carnis, quam illa vox virginitatis propriè significat "Marin. *tratt. 9. disp. 3. sect. 2. num. 39. ex Burgh. cent. 1. cas. 9.*

VIII. Si voluisti redimere jacturam temporis, comprehendisti ludum etiam moderatum, itemque ludum pro alio: quia verè luderes cum jactura temporis. Poteris tamen per alium ludere, licet aspiciendo perdas tempus. . . . Si eo sine vovisti, ut vitares rixas, blasphemias, juramenta. . . . licebit tibi ludere nomine alieno, vel per alium; immò, & ludere licebit pet alium, licet hæc incommoda timeantur, quia re ipsa non ludis. "La Croix *lib. 3. part. 1. n. 434. pag. 175. ex Tamburino, Palao, & aliis*

CAPUT II.

Voti natio, ejusque conditiones.

I. QUÆST. I. Quid sit votum, ejusque conditiones? RESP. Est promissio deliberata, & spontanea Deo facta de re meliori. Quinque assignantur conditiones. 1. Est deliberatio. 2. Est voluntas promittendi, & exequendi promissum. 3. Est ipsa promissio. 4. Quod hæc promissio Deo fiat. 5. Quod sit de re meliori, seu Deo grata. Quatuor conditiones explicandæ.

II. Ad votum requiritur plena deliberatio, quæ in hoc sita est ut vovens sit compos sui, & advertat, cognoscatque id quod promittit. Ne multa: ea libertas quæ sufficit ad parandum peccatum, ad perficiendum contractum, satis est ad votum. Quare vota, licet repentina, valida esse possunt, quando procedunt ex deliberata voluntate. Imprudentia tamen laborant ejusmodi vota, quæ ob talem præcipientem emissionem juxta circumstantiarum varietatem dispensari, vel commutari queunt. Sufficit autem deliberatio virtualis, sicut in omnibus aliis actionibus, contenta in aliis præcedentibus actionibus, dummodo vovens compos sui sit. Propositum non sufficit ad votum, cum propositum aliud non sit quam voluntas aliquid faciendi. Necessaria itaque promissio est. Sæpe idiotæ confundunt propositum cum promissione, & contra. Quare prudens animarum moderator ex circumstantiis colligit emissum necne votum sit. Si quis voveat cum animo promittendi, & se obligandi, sed cum voluntate non implendi propositum, votum eliceret, & consisteret: quia potius propositum non implendi inefficax est, & ineptum.

III. Altera particula promissio facta Deo indicat vota soli Deo fieri. Cum quis aliquid opus se facturum in honorem alicujus Sancti spondet, non est votum propriè dictum, sed voti materia. Quare vota quæ in honorem alicujus Sancti fiunt, vota nuncupantur in latiori significato, quæ tamen vim obligandi habent. Hæc vota non sunt actus latæ soli Deo debiti, sed dulci, vel hyperdulci. Ca-

tholici ergo voventes B. Virginii, SS. Augustino, Benedicto, Dominico, &c. Deo vovent coram istis Sanctis tamquam testibus, patronis, & adiutoribus.

IV. QUÆST. II. Quid significet altera particula de meliori bono? RESP. Materia voti debet esse honesta, possibilis, libera, non indifferens, nec majus bonum impediens. Quæ lege divina, vel ecclesiastica præcipiuntur, possunt esse voti materia, ut communis sententia docet. Particula de meliori bono duplicem habet sensum: primò comparatè ad aliud bonum, ut melius est succurrere puellæ periclitanti quam alteri pauperi nullo animæ periculo exposito. Secundò respectu omisionis ejusdem boni, ut melius est dare elemosynam quam non dare. Ad materiam idoneam voti sufficit, ut hoc secundo modo sit bonum melius. Materia opposita consiliis evangelicis nullo modo est voto apta. Hinc invalidum est votum contrahendi matrimonium, quia opponitur consilio evangelico. Si matrimonium esset necessarium Reipublice conservandæ, ad pacem firmandam inter Principes, quod vix, ac ne vix quidem contingit, dicunt tunc votum validum esse: quia materia voti non tam est matrimonium, quam bonum commune Reipublicæ, & Ecclesiæ. Votum nubendi, ut concupiscentiam fruetur, & coarceat, nullum est.

V. Si conjugatus impeditus ob votum emissum à debiti petitione stimulus concupiscentiæ versetur, potestne debitum petere? Adfirmat P. Sporer, qui citat P. Gibat. Sed hæc opinio laxa, & falsa est. Laxior est altera opinio Leandri negantis valere votum castitatis, religionis, non nubendi emissum ab illo cui salubritas matrimonium est, quique patitur graves concupiscentiæ rebelliones. Immo adjicit idem benignissimus Leander, supervenientes tentationes, & angustias carnis reddere votum non nubendi nullum. Lege *tom. 3. in Decal. lib. 4. diff. 1. cap. 4. n. 12. & seq.* Votum non vovendi invalidum est. Votum non petendi dispensationem validum esse, si utilis animæ sit non petere dispensationem; contra nullum esse, si salubritas sit animæ dispensationem postulare, docet sanctus Antoninus, & Richardus.

VI. QUÆST. III. Res indifferentes, inutiles, vitiosæ suntne materia voti? RESP. Negant omnes. Si tamen res quæ suapte natura indifferens est, ob aliquam circumstantiam induat honestatem, idonea est voti materia. Votum cujus executio peccatum est, nullum est. Quare peccavit Jephthe occidens filiam suam. Similiter votum emissum de re bona ob finem pravum nullum est: quoniam tunc votum sumitur ut instrumentum ad comparandum finem pravum. Invalida quoque sunt vota offerendi Deo munera, celebrandi Missas, erogandi elemosynas, quæ edere Christiani aliqui solent, hæc adjecta conditione, si in duello, vel in bello injusto evaserint victores. Item votum pro actu turpi jam facto in gratiarum actionem Deo nuncupatum invalidum est, & Deum dedecens, ut pro lucro ex ludo injusto comparato. Validum verò est, factum ad impen-

Vota verò Religiosorum sive regule, sive superiorum jurisdictioni opposita, nulla sunt. Similiter vota Religiosorum edita elargiendi in elemosynam quidquam de bonis ad proprium usum concessis sine licentia prælatorum nulla profus sunt.

III. QUÆST. III. An Ecclesia valeat leges ferre quæ aliquas personas ad vivendum inhabiles declarant? RESP. Si sermo sit de votis solemnibus, quæ publicam spectant Ecclesiæ disciplinam, nulla est difficultas. Patet enim ex Ecclesiæ sanctione nullam esse professionem monasticam ante completum annum sextumdecimum emissam. Respectu votorum simplicium, etiam interiorum, potest Ecclesia aliquas præscribere conditiones, quibus non servatis vota nulla sunt. & sic indirecte potest promissiones etiam internas irritare. Episcopi nequeunt, inconsulto summo Pontifice, Episcopatus abdicationemovere, quia talis abdicatio veritas illis est. Neque votum peregrinationem querunt ultra illud intervallum quo abesse ab Ecclesiis suis jure valent, summo Pontifice inconsulto. Parochi, & Beneficarii residentie vinculo adstricti votum Religionis ingressum querunt, inconsulto Episcopo. Ingressi verò Religionem eodem inconsulto Episcopo votum non posse, concedit aliqui. Sed hæc opinio omni fundamento destituta est, cum nulla lex extet quæ id prohibeat. Lege tamen, convenientie, & urbanitatis consilium proprium Episcopum Parochi debent.

IV. QUÆST. IV. An cessante causa movente, cessat votum? RESP. Causa altera movens, & altera impellens. Causa proxima movente cessante, cessat votum, ut omnes communiter docent. Quia cessante omnino causa finali, cessat materia voti. Exemplo res patet. Vovisti elemosynam erogandam tali pauperi: hic dives effectus est: cessat omnino finis elemosynæ. Cessat ergo & votum. Cessante verò causa impellente, non cessat votum.

V. QUÆST. V. An notabilis materia mutatio satisfiat ad votum irritandum? RESP. Adfirmat communis sententia cum S. Thoma 2. 2. q. 110. art. 3. ad 3. dummodo materia mutatio sit valde gravis. Tunc reputatur valde gravis cum status rei promissæ variatur. Debet præterea hæc mutatio esse evidens & manifesta. Hinc si edito voto occurrit in ejusdem executione periculum vitæ, vel honoris, vel alterius rei gravis momenti detrimentum, cessat votum.

VI. Supervenientes difficultates, quæ superari valent in executione voti, non irritant votum, quamvis si easdem cognovisset votens abstinuisset à voto. Quoniam pauci sunt contractus, in quibus graves postea non occurrant difficultates, quæ si prævisse fuissent, contractus initi non essent.

VII. QUÆST. VI. An pro irritatione votorum causa aliqua requiratur? RESP. Ad validam votorum irritationem, nullam requiri causam plures adfirmant. Irritatio, inquit, voti est ejusdem ablatio ab eo facta, qui potestate dominante pollet, qui possunt patres in filios, & superiores in Religiosos subditos. Duplex irritatio:

altera directæ, quam descripsi; altera indirectæ, quæ materiam promissam spectat, quæque illius executionem impedit: Sententia, quæ adfirmat ad votorum irritationem causam requiri, valde probabilis mihi est. Irritatio enim actus jurisdictionis est. Examen ergo præcedat oportet, ut actus ille iudicetur necne conveniens. Denique qui honeste operatur, aliquo recto moveri hinc debet.

VIII. QUÆST. VII. An facultas irritandi contra jura sit naturalis, vel positivæ? RESP. Pro jure positivo stant plures, iniquitantes vota solemnia Regularium indissolubilia, tantum esse jure ecclesiastico. Contraria sententia mihi probabilior est, quam defendit S. Thomas 2. 2. quæst. 189. & cum eo graviores Theologi. Filii vi juris naturalis paternæ potestati subiecti sunt. Religiosi subduntur prælatorum voluntati, & dominio vi solemnium professionis, seu voti obedientie. Ergo jure naturali, & divino patres, & superiores in filios, & Religiosos dominantur, & vi istius domini vota irritare valent subditorum. Accedit quod licet aliqua lex sit tantum jure positivæ ecclesiæ, ea tamen posita consuevit jure naturale, & divino. Consecratio calicis juris est ecclesiæ. Sedi ea posita, jure divino calicem consecrato reverentia, & obsequium debetur.

IX. QUÆST. VIII. Quibus competat potestas irritandi vota? RESP. Alii sunt superiores qui potestate dominante, ut patres in filios, domini in servos: ut dictum est; alii, qui potestate jurisdictionis in votentes possunt. Summus Pontifex irritare directæ vota Regularium, & Monialium potest, quia est supremus omnium Religiosorum Prælatus, item omnium Ecclesiasticorum vota, quæ ad beneficia ecclesiastica pertinent; vota verò laicorum indirecte prohibendo materiam, irritare valet.

X. Episcopi irritare directæ vota Monialium sibi subiectarum valent; secus Monialium, quæ eorumdem jurisdictioni non subiacent, aut Regularium exemptorum: immo nec suorum clericorum, & multo minus laicorum. Itaque si tantum irritare directæ vota queant qui potestatem, quam vocant dominantem, in votentes habent. Sic regularium prælati vota Religiosorum, patres vota filiorum, tutores vota pupillorum, curatores vota minorum, domini vota mancipiorum, mariti vota uxorum irritare valent: quia omnes isti potestate dominante fruuntur. Superior valet vota subditorum irritare, subditi repugnantibus.

XI. Superiores Regularium, qui irritare vota queunt, sunt Generales in universo Ordine, Provinciales in universa Provincia, Superiores Conventuum seu domorum in ille. Superiores secundarii, ut vicarii, Subpriori præsentibus prælatis nequeunt subditorum vota irritare, valent autem prælatis istis absentibus. Absentes verò non dicuntur quando domo exeunt, eodem die reverfi; sed absentes intelliguntur quando per unum & alterum diem naturalem à Conventibus absunt. Abbatissa, & Priorissa Monialium irritare

VO

vota Monialium subditarum valent, quemadmodum Prælati Regulares vota subditorum irritare possunt. Prælati Regulares nequeunt irritare vota novitiorum ante professionem, quia nullam potestatem dominantem in eosdem habent.

XII. QUÆST. IX. An vota filiorum impuberum irritare parentes queant? RESP. Infantia filiorum incipit à natiuitate, & desinit in septennium completum. Etas pupillaris, seu impubertas ab anno septimo initium ducit, & desinit in filii anno quatuordecimo completo, in filias ab anno duodecimo pariter expleto. Pubertas in feminis ab anno duodecimo, in viris ab anno quatuordecimo incipit, & secundum jus commune finem habet anno vigesimo quinto completo. Intra hoc intervallum ab anno duodecimo, & quatuordecimo usque ad vigesimum quintum vocantur tam filii, quam filii puberes, & minores, sicut ab anno septimo usque ad duodecimum, & quatuordecimum vocantur impuberes. Vota autem filiorum, & filiarum impuberum emissæ post usum rationis, atque adeo validæ, irritare parentes valent, sive sint vota personalia, sive realia, sive mixta. Filiorum verò, & filiarum puberum vota, quæ domesticum regimen non turbant, irritare parentes nequeunt, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 88. a. 8. ad 2. Vota verò quæ domesticum regimen turbant, cum inferant nocumentum patriæ potestati, irritare parentes valent. Vota filiorum impuberum semel à patre confirmata nequeunt postea ab eodem irritari.

XIII. QUÆST. X. Vota realia filiorum puberum subiecturum paternæ irritationi? RESP. Quamdiu filii sunt in ætate minori, seu intra tempus pubertatis, paternæ administrationi subiecti sunt, nullaque ratione disponere de paternis bonis valent. Nulla ergo sunt realia illorum vota, quibus paternæ bona spondent, non accedente parentum consensu, item de votis mixtis, quantum ad illam partem, quæ realis est. Vota autem filiorum puberum, quæ sunt de bonis castrensibus, irritari à patre nequeunt; neque vota, quæ sunt de bonis adventitiis, quorum administrationem filii habent. Si verò pater horum bonorum administrationem habeat, irritare vota de illis potest: quia tunc vota contraria essent recte administrationi.

XIV. QUÆST. XI. Tutores, & curatores possuntne vota impuberum, & minorum irritare? RESP. Tutores, & curatores irritare vota impuberum, & minorum possunt eo modo quo patres queunt filiorum vota rescindere, quia veluti patres reputantur. Curator datus majori ob culpam prodigalitatis ejusdem, realia vota irritare valet: quia administratio omnis adempta majori est dominio curatoris subiecta.

XV. QUÆST. XII. Valentne mater filiorum impuberum, & filiarum vota irritare? RESP. Vivente, & præsentem patre, caret mater potestate irritandi filiorum, & filiarum vota: quia solus pater caput familiæ est, ut docet communior & probabilior opinio. Mortuo patre succedit avus, tutor, & curator, quibus extantibus nequit mater filiorum vota irritare. Deficientibus verò

Tunc I.

avis, tutoribus, curatoribus, & mortuo patre, tunc mater irritare filiorum impuberum vota potest, cum jure naturali filiorum curam habeat. Filiorum verò puberum mater nequit vota realia irritare, nisi instituta sit curatrix. Deficientibus parentibus, tutore, & curatore, avus, & avia filiorum impuberum vota irritare queunt: quoniam hi succedunt loco parentum. Magistri discipulorum, domini servorum, heri famulorum vota personalia in impubertate emissæ irritare nequeunt, ut docet communior opinio.

XVI. QUÆST. XIII. An maritus uxoris vota post matrimonium edita irritare queat? RESP. Ea uxoris vota irritare maritus potest quæ sunt de rebus mariti potestati subiectis. Nec enim uxori in omnibus marito subest, sed in iis tantum quæ matrimonium, familiæ regimen, bonorum administrationem, filiorum educationem spectant. Ergo ea tantum irritare maritus vota potest quæ ordinem præstitum turbant; secus alia quæ nullo modo iis, quæ recensui, obstant. Contrariam opinionem graves, & plures Theologi defendunt, nempe maritum posse omnia uxoris vota irritare. Quæ opinio, si sermo sit de votis realibus, quæ uxores edere valent de rebus, & de bonis paraphernalibus, falsa est: nam sicut de his bonis, inconsultis maritis, disponere possunt, ita de illisdem vota edere queunt. Similiter maritus nequit irritare uxoris vota de audiendo sacro diebus festis, de non mentiendo, de non adulterando, de confessione faciendâ, aliisque rebus præceptis. Neque maritus irritare valet votum quod emisit uxor, illo inconsulto, non petendi debuit. Imprudentem tamen uxorem hoc votum ederet, quia minuit conjugalem benevolentiam, & amorem mutuum saltem indirecte. Maritus nequit irritare vota uxoris, quæ ipse semel approbavit. Similiter quando mutuo consensu voverunt castitatem, neuter retinet potestatem rescindendi à voto. Rursus quando ambo voverunt mutuo consensu Religionem: nequeunt amplius tale votum irritare neque mutuo consensu, neque separatim. Vota emissæ ab uxore ante matrimonium, impleudo tamen initio matrimonio, irritare maritus nequit, sed solum suspendere executionem potest, si obstat officio conjugali. Idem dicendum de votis emissis tempore legitimi divortii. Uxor quoque irritare mariti vota quæ juri matrimoniali repugnant, potest; sicut irritare vota potest quæ maritus ederet deferendum habitum Eremitæ, vel alieius religionis, quod talis delatio habitus minuit amorem conjugalem, & viam sternit ad separationem. Irritare insuper uxor valet vota mariti longioris peregrinationis, excepto voto peregrinationis Hierosolymitanæ ad tempus edito ob bonum publicum. Tunc enim tenetur uxor servare continentiam ob aliquod bonum publicum defendendum, vel perditum recuperandum. Hac causa sub lata dissuadenda sunt vota conjugalis quæ vel indirecte opponuntur benevolentie conjugali. Deferant conjugati christiana patientia, & reciproco charitatis amore iugum gravissimum matrimoniale, & sancti Christiani erunt.

M

XVII.

tate rei promissæ. Sermo est non de levi suspitione; aut vanis serupulis; sed de dubio gravi, orto ob probabiles rationes oppositas; quæ suspensum teneant intellectum. Probabiliter nixi illo principio, *Melior est conditio possidentis*, hunc votentem dubitantem absolvent ab obligatione voti. Quæ opinio non minus falsa est, quam Probabilissimus, cui nixitur. Quare Antiprobabiliter oppositum defendunt. S. Thomas in 4. diff. 38. q. 1. ad 8. hæc habet: *Si autem dubitet, quomodo in votando se habuerit, debet tutorem viam eligere, ne se discrimini committat*. Idem docent S. Antoninus, & sacri canones. Vide Tom. 3. in Decal. lib. 4. diff. 2. cap. 4.

VIII. Si certus sis de voto, & dubites de executione impleta, juxta omnes teneris ad votum implendum. Si dubites de quantitate rei promissæ, tutorem partem eligere debes, ut sacri canones præscribunt. Dubitas voverisne centum, an quinquaginta, teneris solvere centum. Qui vovit dare calicem Ecclesiæ, dubitat vero an aureus, vel argenteus dandus sit: aureum, vel argenteum offerre debet juxta morem sibi notum Ecclesiæ cui promisit, excluso ære vel cupro. Qui vovit se non accessurum ad fornicationem, dubitat vero de accessu fornicario, an conjugali: abstinere debet ab utroque accessu. Qui dubitat emississe votum ante septennium, seu usum rationis, ad votum tenetur, ut communis sententia docet: quoniam constat de voto emissio, & solum dubitatur de tempore emissionis. Vix est qui ante usum rationis voveat: ergo presumendum est completo rationis usu emissionem votum fuisse. Certus de voto emissio, & dubitans de animo sese obligandi, tenetur implere votum: quia probato facto, presumuntur omnia quæ tale factum naturaliter comitantur. Similiter qui votum metu extortum emisit, presumi debet, eum in casu dubio habuisse intentionem sese obligandi: quia presumere simulationem in vovente, vel jurante est presumere de delicto; nemo autem presumendus criminis reus. Si vovens dubitet in præfato eventu, verborum amphibologia, aut mentis restrictione se usum fuisse, aliqui dicunt votum non tenere, sed hæc opinio falsa est ob datam rationem, & quia in dubio tutor pars est eligenda. Qui ita percipit emissit votum, postea vero dubitat se habuisse necessarium usum rationis, implere absolute votum debet: quia raro ita ita turbat rationem ut auferat libertatem sufficientem ad peccandum, atque adeo ad vovendum. Quare si deponi dubium nequeat, servanda est regula: *In dubiis tutor pars est eligenda*.

IX. QUÆST. VII. Qui vovit abstinere à vino, tenentur abstinere à cervisia, aliisque liquoribus à vino expressis? RESP. Qui vovit abstinere à vino ut viter ebrietatem, debet abstinere ab omnibus liquoribus qui pariunt ebrietatem. Quare fallit P. Lacroix, qui lib. 3. p. 1. n. 439. cum fuso Gobat docet, posse voventem, licet intenderit in suo voto vitare ebrietatem, fumere alios quoscumque potus aptos ad inebriandum. Non minus laxa est opinio P. Castropalati, qui

tract. 15. diff. 1. par. 12. n. 21. docet; eum qui vovit abstinere à vino, posse tantum vini bibere, quantum temperatè utentibus sufficeret pro una comessina. P. Patricius Sporer tr. 3. in 2. Decal. c. 2. sect. 3. §. 2. n. 86. pag. 238. hoc profert judicium: *Certe nimis laxè, etiam Germanorum sensu, Castropalati requirit eam quantitatem quæ alicui viro temperatè utenti sufficeret pro uno prandio*. Quorundam Probabilistarum laxitas interdum adeo ampla est, ut vel ipsi Probabilistis displiceat.

X. Qui vovit jejunare nihil determinando, debet servare votum juxta ritum Ecclesiæ. Quare nimis laxè docent Sanchez, & Tamburinus, hunc tempore Quadragesimæ non debere abstinere à lacticiis. Quæ opinio incidit in sequentem, ut mihi videtur, damnatam thesism: *Nihil est evidens quod consuetudo non edendi ovis, & lacticiis in Quadragesima obligat*. Qui vovit jejunare, nullo præfinito dierum numero, satisfacti voto, si unico die jejunet. Qui plura jejunia vovit, non videtur satisfacere duobus jejniis, quia per numerum binarium non significatur pluralitas juxta communem significationem. Qui vovit jejunare per mensem, liber à jejunio est: diebus dominicis: quia jejunium interpretandum est juxta ritum Ecclesiæ. Aliquis tamen Catholicus singulari devotione ductus, omni superstitione sublata, diebus dominicis jejunare posset: & præsertim ad domandam carnem, & concupiscentiam, ut tot viri sancti peregerunt, continentium servantes jejunium.

XI. Qui vovit audire Missam quotidie, satisfacti voto diebus festis unam audiens Missam: quoniam rationabilis intentio esse videtur, nullam transigere diem velle quæ Missam audiat. Puella, quæ vovit virginitatem, tenetur eam servare post primum patratum actum turpem. Secus si vovisset expresse vitare dumtaxat primum actum turpem: quia votum pendet à voluntate voventis. Qui peregrinationis votum edit, satisfacti peregrinatione equestris: quia hæc vera peregrinatio est, dummodo non intenderit se obligare ad pedestrem: minime vero satisfaceret aut mercede conductus, aut vi adactus: quia executio voti est actio virtutis; si tamen animo, & intentione consentiret, etiam si extrinsecus coactus esset, votum impleverit.

XII. Qui vovit eleemosynam, non determinando quantitatem illius, potest determinare post emissionem votum, sicut poterat ante votum. Qui vovit donare unum ex suis animalibus, vel vas Ecclesiæ, potest offerre ex rebus promissis quid sibi placuerit: neque enim attingitur donare vel pretiosius vas, vel melius animal. Mediocritas in his casibus servanda. Si ex rebus promissis omnia, excepto uno, perierint, hoc unum offerendum est. Si vovisset donare uni ex duabus Ecclesiis, neutram designando, seligere quam malueris, vales.

XIII. QUÆST. VIII. An error circa substantiam voti reddat votum invalidum? RESP. Adfirmat communis sententia: quia error tollit voluntarium: nihil enim volitum quia præcognitum. Error vero circa adventitias, & circumstan-

tias voti non efficit votum nullum. At unde colligendum, utrum circumstantiæ redundent nec ne in substantiam voti? Ea redundant in substantiam voti, quæ finem voti spectant; illa vero sunt vovendi occasiones, quæ excitant ad vovendum. Voves eleemosynam conferendam pauperi probo. Sublevatio paupertatis est finis voti: probitas pauperis occasio est quæ te excitat, impellitque ad vovendum. In dubio aliquæ circumstantiæ habeant rationem finis voti, aut occasionis, inspicendum est, num illis sublati consistat finis voti: nam si consistat, cetera omnia habent rationem dumtaxat occasionis. Si contra illis deficientibus finis voti cogeretur, tunc haberent rationem finis.

XIV. QUÆST. IX. An votum metu extortum sit validum? RESP. Alius est metus gravis cadens in virum constantem, alius levis. Gravis intrinsecus oriri potest, ut ab infirmitate, tempestate, aut naufragio imminente. Votum emissionem vi timoris intrinseci tum jure naturæ, tum jure positivo validum est: quia tunc vovens à nemine cogitur, nisi à ipso. Valida itaque sunt vota emissæ ut mortem, naufragium, aliudque infortunium declinet. Validum quoque votum est ob metum incussum jure extrinsecus emissionis: quia quando metus iustus incussum est ad votum extorquendum, vovens irrationabiliter invitatus est. Metus levis non irritat votum, quia leviter laedit consentium liberum.

XV. Difficultas est de voto ex gravi metu iniuste extrinsecus illato ad illud extorquendum. Votum istud jure naturæ validum esse, communis est Theologorum sententia, posito quod homo, licet iniuste coactus, verè & sincerè votum vellet, & re ipsa edat. Metus enim diminuit, non tollit voluntarium, ut S. Thomas 2. 2. q. 89. a. 7. ad 3. docet. Eidem subscribunt communiter Theologi. Ad jus ecclesiasticum quod attinet, si sermo sit de voto solemniter in professione monastica emissio, omnes adfirmant votum hoc nullum esse, ut jura omnia declarant. Si sermo sit de aliis votis, disputant in utramque partem Theologi, & omnes adfirmant utramque sententiam esse probabilem. Prior sententia tenet, valida esse ejusmodi vota, quia jura non loquuntur nisi de voto solemniter, & aliunde irritatio voti odiosa est, cum deroget naturæ juri. Et hæc opinio videtur probabilior, quia re ipsa adversarii nullum hæcenus textum adduxerunt, qui nulla ejusmodi vota declarat.

XVI. QUÆST. X. Quid de voto conditionali dicendum? RESP. In quolibet voto etiam absolute includuntur aliquæ generales conditiones, quales sunt, si potero, si Deo placuerit, si superior aliquid non decreverit. Conditiones particulares ab ipsa libera voventis voluntate pendunt, & adiunguntur. Voti conditionati executio suspenditur, donec conditio eveniat. Conditio tamen de præterito, vel de præterito, aut de futuro necessario non efficit votum conditionatum; sed sola conditio de futuro eventu contingenti. Conditio turpis contra substantiam voti, illud irritat, quia error substantiæ con-

tractus reddit actum involuntarium; secus si sit contra accidentia contractus. Votum sub conditione honesta futura contingenti non obligat ulquidum evenire conditio. Si conditio pendeat à sola voluntate voventis, is potest illam ad libitum suspendere antequam eveniat, & à voto se liberare; si à voluntate alterius pendeat, ejusdem expectare adventum tenetur; ut si dixerit: voveo Religionem, si pater consenserit, si foror nupserit &c. si sua malitia impediat conditionem, quæ ab alterius voluntate pendet, eventum, tenetur implere votum: quia quæ sua culpa sit impotens ad voti executionem, tenetur ad voti compensationem, ut docet S. Thomas in 4. diff. 38. q. 1. a. 3. *ad hoc responsum*.

XVII. QUÆST. XI. Quid sit votum conditionatum penale? RESP. Est illud quod quis edicit non ex affectu ad rem quam spondet, sed ex studio vitandæ actionis quam detestatur; ut si voveas hoc modo: promitto me edificaturum altare, si lufuro, si fornicatus fuero. Hoc votum in primis vitare peccatum intendit. Qui absolvitur ab ejusmodi voto, absolvitur etiam à poenâ. Qui vovit vitare aliquod, puta ludum, si votum violaverit, non tenetur toties lufare poenâ, quoties lufarit, sed semel tantum lufare poenâ debet, nisi expresse sibi imposuisset tot poenâs, quot vices lufaret.

XVIII. QUÆST. XII. Quid dicendum de voto assumendi statum religiosum? RESP. Is, qui vovit ingressum in Religionem, omnem adhibere curam debet ut in eadem recipiatur, ut 2. 2. q. 189. a. 2. docet S. Thomas. Si quæ impedimenta vovens habeat, manifestare Religionis prælati tenetur. Si Religio quam vovens designavit, relaxata sit in substantialibus suis regulæ, non tenetur eam ingredi: quia tunc votum non est de meliori bono, ut communiter Theologi docent. Si de hac materia plura cupis, vide Tom. 3. Theol. Christ. lib. 4. in Decal. diff. 2. cap. 9.

CAPUT V.

De Votorum cessatione, irratione, dispensatione, & commutatione.

I. QUÆST. I. Qui valeant vota edere? RESP. Qui usu rationis potuerint, & dominium habent earum rerum, quas Deo nuncupant. Quare vota impuberum, cum dominio careant, irritari à parentibus valent: nec firma sunt nisi sub tacita conditione, quod parentibus placeant.

II. QUÆST. II. Vota Religiosorum emissæ absque prælati licentia de re honesta, quæ nec jurisdictionem, nec disciplinam perturbant, suntne valida? RESP. Negant plures; sed probabilior sententia adfirmat, cum nullo detrimentum inferant si vè jurisdictioni prælatorum, si vè Ordinis disciplinæ, sintque de re honesta. Irritare utique hæc vota prælati valent, cum iidem comperta facta sint. At subdit eadem manifestare illis non tenentur; & sic, quandiu occulta manent, valida sunt, & voventes eadem exequi tenentur. Vo-

strandam incolomitatem filii suscepti ex concubina: quia sanitas filii bona est, licet præverit peccatum. Valida pariter sunt vota puniendi propria crimina. Vota rei bonæ ob finem indifferenter nulla sunt. Votum de re impossibili nullum est.

VII. QUÆST. IV. *An qui non potest implere totum votum, teneatur implere partem?* RESP. Vovisti edificare Ecclesiam, nequis integram, tenebris ad partem? Ad nihil teneri hunc votentem docent Tamburinus, Leander, Castropalaus, & alii. Sed distinguendum. Si pars separata cedat in honorem Dei, tunc hanc exequi votens debet; secus si pars separata inanis esset. Sed in hoc casu deberet votens in alia Ecclesia fabricare Capellam; sive quid aliud in aliquo templo, quod cederet in Dei honorem. Quando materia voti mixta est partim bona, & partim mala, vel vana implenda est pars bona, neglecta alia. Heinc votum veniendi Romam nudo corpore validum est quantum ad iter peragendum; modus dumtaxat nuditatis omittendus.

VII. QUÆST. V. *Votum non ludendi validumne est?* RESP. Adfirmat vera, & communis sententia, quia est de meliori bono. Nam ludus est quid fortissimum in ordine ad lucrum, vel iacturam, malorumque origo. Ergo abstinentia à ludo est de meliori bono.

IX. P. Claudius La-Croix laxas opiniones lib. 3. p. 1. n. 453, & seq. hoc de argumento docet. Irrepsit mendium in meo tom. 3. in Decal. pag. 17. n. 8. ubi in edenda laxa opinione hujus auctoris loco voluisti errore certe typographorum, editum est vovisti. Quod mendium materiale licet, & nullius momenti, nunc corrigo, ut censoribus meis faciam satis, & gratias agam, quod ejusmodi levissimos nevos mihi obijciendo, universo mundo patefaciant, Theologiam christianam immuncum tum à Rigorismo, tum à Laxismo esse.

X. „Si eo fine vovisti (vovisti hic, non vovisti, inquit P. La-Croix loc. cit. num. 454.) ut vitares rixas, blasphemias, juramenta. . . ludo, dere licebit per alium, licet hæc incommoda, timeantur, quia re ipsa non ludis. Non ludis sane nomine proprio, sed alieno: sic nec ore proprio blasphemias, rixas, pejeras, sed alieno ore. Quam laxa hæc sint, & alia quæ ibidem docet La-Croix, cæteri judicent.

XI. QUÆST. VI. *Validumne votum est nunquam peccandi?* Si votum sit abstinendi ab omni peccato mortali, validissimum est. Si autem votum sit de vitandis omnibus culpis etiam venialibus collectivè acceptis; nullum est votum, ut potest de re humane imbecillitati moraliter impossibili. Validum tamen votum est vitandi hoc vel illud determinatum veniale peccatum deliberatum, puta non mentiendi. Sed in his votis enucleandis immorandum non est, cum suadendum Christianis sit ut abstineant re ipsa à peccatis, non votorum in sarcina sese opprimant.

CAPUT III.

De votorum distinctione.

I. **D**ividitur. 1. Votum in absolutum, conditionatum, & penale. 2. In solemne, & simplex. 3. In necessarium, & liberum. 4. In commune, & singulare. 5. In reale, personale, & mixtum. 6. In affirmans, & negans. 7. In perpetuum, & temporale. 8. In reservatum, & non reservatum. 9. In publicum, & occultum. 10. In expressum, & tacitum, seu in mentale, & vocale.

II. Votum absolutum immune est ab omni conditione: conditionatum adjectam habet conditionem, ut si dicas: voveo elemosynam, si convalevero. Penale est dum poena adijcitur, ut si dicas: si lusero, voveo disciplinam. Differt penale à conditionato, quod in hoc apponitur conditio ut conditio, in illo ut poena.

III. Solemne fit in conspectu Ecclesie, à qua per superiorem acceptatur. Simplex à persona privatum editur. Necessarium illud est quod omnes in Baptismo emittunt, diabolo & pompis ejus renuntiantes. Necessarium nuncupatur, quia est de observanda lege evangelica ad salutem necessariam. Liberum est de re non necessaria ad salutem, ut de ingressu in Religionem; aut si est de re precepta, liberè quispiam votum adijcit. Commune idem est, ac necessarium, & particulare idem ac liberum.

IV. Votum reale illud est quo res externa Deo offertur. Personale quo actio, vel omisio personam afficiens Deo promittitur. Mixtum utrumque concludit, nempe, & rem, ut elemosynam, & actionem, ut peregrinationem. Adfirmativum est illud quo aliquid positivum Deo spondetur, ut elemosyna. Negativum abstinere ab aliqua re, ut à carnibus, à ludo, à peccato.

V. Perpetuum durat usque ad mortem votentis, ut votum professionis monasticæ, perpetuæ elemosynæ, &c. Reservata dicuntur, à quibus prælati inferiores dispensare nequeunt, possunt verò à non reservatis. Expressum votum est quod conceptis formulis editur. Implicitum, seu tacitum est quod non emittitur verbis expressis, sed affirmum est alteri rei, seu statui, ut votum castitatis quod edunt Subdiaconi suscipientes sacros ordines. Publicum est illud quod fit palam. Occultum, quod fit secreto. Hæc omnia obvia sunt.

CAPUT IV.

De votorum obligatione, variisque votorum, questionibus.

I. **V**eritas fidei est votum parere obligationem, & quidem gravem, qua votens obstringitur exequi id quod Deo spondet, ut habetur Deuter. 23. Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere. Hæc obligatio pertinet ad virtutem religionis, & fidei. Majoris meriti est actio

actio ex voto facta, quam sine voto, ut docet 2. 2. q. 88. art. 6. S. Thomas.

II. QUÆST. I. *An detur paritas materis in voto?* RESP. Obligatio voti sua natura gravis est: ejusdem violatio levis fieri potest ex imperfecta deliberatione, ex animi subreptione. Difficultas est num levis esse queat ex parte materis. Si materia voti sit divisa, ut si vovisti recitare Rosarium votum, & omittis unam decadem, levis omisio est ex parvitate materis. Si parva materia sit integræ voti materia, ut votum recitandi unum Pater, tunc Cajetanus cum aliis docet omissionem esse mortalem; sed opposita sententia probabilior est. Quæstionculæ hæc, ad praxim quod attinet, incepta est. Communiter enim homines vota sua edunt de re gravi, tum ob finem, tum ob ipsius voti dignitatem. Disputant Theologi num votens possit in materia levi graviter, & in materia gravi leviter sese obligare. Ad primam quæstionem partem dico, quod quando materia omni ex parte levis est, nequit graviter sub mortali se obstringere. Contra quando materia natura sua gravis est, non potest se leviter tantum obligare. Quoniam qui vult votum, vult eo ipso quod votum necessario consequitur. Votum autem in materia gravi gravis obligatio consequitur. In potestate autem votentis non est rerum naturas pervertere. Incepte allegatur S. Thomas pro contraria opinione. Liberè edere, & non edere homines vota queunt, inquit S. Thomas; at posito quod vota edant, ad votum naturam, & legem sese conformare debent. Nec quæstio tanti est ut egeat majori discussione. Legge tom. 1. lib. 4. diff. 2. c. 1. n. 20.

III. QUÆST. II. *An qui violat plura vota in materia levi eodem die, graviter peccet?* RESP. Adfirmat communior, & probabilior opinio. Quamvis enim vota numero differant, ad eandem tamen virtutem attinent, & ejusdem sunt rationis. Quando ergo ex pluribus levibus materiis voto subiectis efficitur materia gravis, tum gravi injuria Deo irrogatur. Nunc qui homini pluribus promissionibus gravem pecunie quantitatem spondet, letaliter peccaret, si notabilem pecunie promissæ summam sibi retineret? Disputant quoque, num qui vovit recitare per plures annos quotidie unum Pater, & Ave, peccet mortaliter, si per plures dies illud omittat; & communiter adfirmant; quamvis aliqui distinguant de voto assente, & non assente diem; sed disputationes istæ excoGITATæ ab ipsis sunt ad exercendum ingenii acumen. Quare missis distinctionibus dico, deliberatam voti violationem per integrum annum mortalem esse.

IV. QUÆST. III. *An vota parentum filii implere debeant?* RESP. Vota personalia à votente impleri debent, quia assentiunt ipsam personam. Vota hæc parentum nullo modo filios obligant. Vota quippe libera esse debent. Vota parentum quandoque filios obligant, quatenus filii in eadem vota consentiunt. Heinc sequitur votentem qui implere votum nequit, non astringi ut per alium illud implat. Vota realia impleri per alios valent, etiam infans, sed non invitis votenti-

bus. Si votens sit factus impotens ad solvendum votum reale, liber evadit, ut patet in aliis debilis. Quando votum est mixtum, partim videlicet personale, & partim reale, si votens factus sit impotens ad implendum votum personale, debet per alium implere votum reale.

V. QUÆST. IV. *Hæredes teneantur votum testatorum implere?* RESP. Ad vota personalia non teneantur. Realia verò vota teneantur hæredes solvere, etiam si testator expressè diceret, se nolle hæredes astringere ad ejusmodi vota persolvenda. Quoniam semel aggravata iusto debito hæreditate, non est amplius in potestate testatoris eam liberare. Hæredes autem non teneantur vota hæc realia persolvere ultra vires hæreditatis, neque ante aditam hæreditatem, cum possint eandem repudiare. Neque cum detrimento propria legitime tenetur heres implere vota testatoris qui gravare legitimam non potuit. Hæredes implere vota realia testatoris per alios valent, sicut poterat ipse testator. Monasterium quoque jure hæreditario succedens in bona Religiosi professi, tenetur implere vota realia, quæ ille ante professionem ediderat, quia hæreditas transit ad Monasterium cum hoc gravamine. Quando hæreditas gravata est pluribus debitis, prius solvenda sunt debita ex iustitia, & post legata, & vota. Si plura sint vota, solvi prius debent ea quæ sunt majoris momenti. Si plures sint hæredes, quisque solvere partem suam tenetur. Si tamen res debita Deo sit penes unum hæredem, teneantur alii hæredes ad compensationem. Donatarius tenetur implere realia vota, quæ afficiunt rem donatam, si donator factus sit impotens; quicquid in oppositum dicant plures: quia debitum semper sequitur rem, cui affixum est. Legatarius verò, juxta omnes, astringitur solvere legantis vota realia.

VI. QUÆST. V. *Quo tempore implenda vota sunt?* RESP. Quando tempus determinatum est pro executione, tunc implendum est. Quando tempus est indeterminatum, tunc votens cum primum commodè potest, illud implere debet, ut dicitur Deuter. 23. nisi causa rationalis differendi addit, ut melius votum impleretur. Si prævires futuro tempore impediendum fore ab implendo voto nulli diei affixo, tenebris anticipare voti executionem. Votum non impletum tempore designato, implendum est elapso tempore. Vovisti reddere Petro centum, quæ debes infra mensem, elapso tempore teneris implere. Si tamen vovisti jejunare in vigilia talis festivitatis, elapso festo extinguitur votum. Qui tamen voverent jejunare singulis festis festis hujus mensis, mihi probabilis est elapso mense eos astringi ad jejunium singulis festis festis sequentis mensis: quoniam omnes festæ festæ totius anni sunt ejusdem rationis. Qui vovit jejunare in vigilia S. Francisci, non tenetur prævenire, etiam si prævideat tali die se non posse levare jejunium: quia votum affirmum est diei determinatæ.

VII. QUÆST. VI. *Quid de voto dubio dicendum?* RESP. Dubitare potest 1. num votum emisisset, 2. num emissum impleveris, 3. de quantitate.

XVII. QUÆST. XIV. Irregularitas domini valent servorum vota? RESP. Distingueri sunt famuli à servis. Illi pacto pretio dominis inferiunt, furtive sui juris, votaque edere valent, quorum executionem dumtaxat suspendere domini possunt, si debitum famulatum impediunt. Isti, nempe servi preside accepti, sunt mancipia in servitute redacta, nullaque libertate fruuntur quantum ad servitium corporale dominis reddendum. Prima sententia defendit, dominos omnia servorum vota irritare posse. Sententia probabilior est dominos posse irritare omnia servorum vota quæ debitam servitutem impediunt: quoniam dominus jus habet ut servitutis officia sibi à servo præstentur. Ergo ea irritare valet, quæ huic juri derogant. Nequeunt verò irritare vota de servandis præceptis divinis, castitatis, precum, largiendi elemosynam de bonis quorum dominium servi habent, nec alia similia, quæ nullo modo debita impediunt servitute.

XVIII. QUÆST. XV. Vigetne in Ecclesiæ facultas dispensandi ab obligatione votorum? RESP. Ajunt omnes Catholici allegantes illud Matth. 6. Tibi dabo claves regni celorum: quodcumque solveris super terram, erunt soluta, & in cælis? Hæc autem dispensatio est ablatio vinculi voti facta nomine Dei ab habente jurisdictionem spiritua-lem in foro externo propter aliquam rationabilem causam. Hæc notio dispensationis suapte natura clara est. Quomodo hæc dispensatio fiat, declarat S. Thomas 2.2. quæst. 88. art. 10. ad 2. Qui dispensare valent, commutare quoque vota possunt.

XIX. QUÆST. XVI. Quibus jure ordinario competit facultas dispensandi in votis? RESP. Convenit primum Summo Pontifici universalis Ecclesiæ Pastori, & capiti, & Christi in terris Vicario; deinde Concilio generali, Summi Pontificis Penitentiario, Legatis a latere, Nuntiis pontificiis respectu totius Provinciæ, aut Regni, Archiepiscopis, Episcopis, Capitulo Cathedrali sede vacante, Abbatibus jurisdictionem quasi episcopalem habentibus, omnibus Prelatis Regularium respectu suorum subditorum. Hi omnes jure ordinario cum suis subditis dispensare valent in votis tum personalibus, tum realibus, exceptis reservatis. Cardinales Protectores Ordinum nequeunt jure ordinario dispensare in votis. Vota communitatis dispensari ab Episcopo, iusta occurrente causa, possunt.

XX. QUÆST. XVII. Quid aliis dispensationem à voto impediunt, possunt sibi ipsi idem privilegium applicare? RESP. De Summo Pontifice nulla est difficultas, cum superiorem non habeat, à quo dispensari possit. Salmanticenses defendunt, quicumque Prælatos, qui cum aliis dispensare valent, eodem secum ipsis uti privilegio posse, & pro sua opinione citant Sanchez, Tamburinum, Azorium, Suarez, & alios. Opposita sententia mihi probabilior est: quia nemo iudex est in propria causa: ideoque Prelati isti recurrere ad suos Superiores debent.

XXI. QUÆST. XVIII. An Prelati Regulares valeant dispensare cum suis subditis in votis editis

cum licentia majorum Prælatorum? RESP. Jam dictum est, ea posse Prælatos Regulares, nempe Generalem in universo ordine, Provincialem in tota Provinciâ, & Superiores domorum in tota familia, quæ valent præstare Episcopi in tota sua Diocesi. Ad quatuor propositum aliqui respondent, negantes Prælatos hanc facultatem. Sed communis, & vera opinio docet in proposito casu, Prælatos Regulares dispensare posse. Quia licet licentia concessa à majori Prælato subducatur emissum votum à potestate dominante inferiores Prælati, qui irritare illud nequit, non tamen illud extrahit à jurisdictione spirituali. Idcirco dispensare ab eodem potest Prælatos inferiores. Dispensare quoque cum suis Novitiis possunt Prelati Regulares.

XXII. QUÆST. XIX. An Confessarii Regulares dispensare in votis hominum Sæcularium valeant? RESP. Adfirmant communiter fere omnes Casuistæ, qui plura privilegia allegant; sed tom. 3. Theol. Christ. lib. 4. diff. 3. c. 11. palam feci, ejusmodi privilegia commentitia esse, & nullius auctoritatis; atque adeo Confessarios regulares nullo modo posse dispensare cum Sæcularibus hominibus à votis quibuscumque, si reservatis, si non reservatis. Et hanc nostram sententiam docent Passerinus, Martinez de Prado, & Lezana, quam loc. cit. confirmavi auctoritate BENEDICTI XIII. qui in sua Constitutione *Pretiosus in conspectu Domini* facultatem commutandi vota, secus dispensandi imperituit Confessariis O. P. Vitellianus super verbo *relaxari* contento in Constitutione. At hanc cavillationem explosi loc. cit. ubi ostendi in materia jurisdictionis tutiorem partem esse eligendam.

XXIII. QUÆST. XX. Quid dicendum de votis reservatis Summo Pontifici? RESP. Communis sententia est, quinque esse vota reservata Summo Pontifici, nempe simplex votum perpetuum continentie, Religionis, & triplicis peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compotellæ. Nullum aliud votum, præter hæc quinque, reservatum est Pontifici summo. Excipit tamen vota simplicia, quæ sunt in aliquibus Religionibus de non ambiendis, nec acceptandis dignitatibus. Ut hæc vota sint reservata summo Pontifici, debent esse certa, expressa, absoluta, & perfecta. Si de iis dubitatur, non sunt reservata. Stridit enim hæc reservatio, cum sit odiosa, interpretanda est. Quare si quis ederet unum ex his quinque votis cum expressa intentione se obligandi tantum sub veniali, non esset votum perfectum, & ideo neque reservatum.

XXIV. Episcopi urgente necessitate, dispensare valent in ejusmodi votis, ut dum adest periculum violandi voti, infamie, scandalum, alteriusque gravis damni, siue temporalis, siue spiritualis, si dispensatio differatur. Violati virginem voto castitatis adstrictus. Ad ejusdem honoris reparationem matrimonium necessarium est. Impedimenta apponenda timentur, si matrimonium differatur. In hoc, & similibus casibus dispensare Episcopi valent, dummodo damna quæ imminet, alia reparari via nequeant.

Sal-

XXV. Salmanticenses hanc eandem facultatem dispensandi à reservatis concedunt Prelatis Regularibus. Sed hæc opinio falsa est: quia etiam admissis privilegiis, quæ allegari solent, quæque ut apocrypha rejecimus, nulla in iis conceditur facultas Prælati Regularibus in vota reservata. Seclis autem privilegiis, nullam habent potestatem regulares, vel commutandi vota sæcularium. Votum non contrahendi matrimonium non est reservatum, quia non est perfectum in hoc genere. Nec enim excludit fornicationem, pollutionem, aliosque actus castitatis contrarios. Vi consuetudinis Episcopus potest concedere facultatem petendi debitum conjugale ei qui voto castitatis adstrictus matrimonium contraxit. Votum Religionis non approbatum non est reservatum.

XXVI. QUÆST. XXI. Quomodo intelliguntur reservata vota triplicis peregrinationis? RESP. Tunc sunt reservata quando edita fuere ob devotionem peculiarem erga præfata loca. Vota hæc cum aliqua circumstantia emissi, ablata circumstantia, remanent integra, & reservata. Vovisti peregrinationem Romanam pedestrem: potest Episcopus dispensare in circumstantia itineris pedestris, secus in voto peregrinationis, quæ curru fieri potest. Votum disjunctivum non est reservatum antequam altera pars à vovente eligatur. Vovisti religionem, aut elemosynam: castitatem, aut jejunium, quod alterutram partem elegeris. Hoc in casu dispensare Episcopus potest. At selecta à vovente parte reservata, puta castitate perpetua, tunc nobis probabilius videtur esse reservatum.

XXVII. Hæc vota: Si laico, voto castitatem: si pater meus obierit, ingrediar Religionem: hoc secundum communiter Auctores docent esse reservatum, quia votum revera absolutum est, solamque apparentem conditionem explicat: nempe quando pater meus obierit, ingrediar Religionem. Aliud votum, & similia, impleta conditione, probabilius videntur esse reservata. Sic reservatum est istud: *Voto Religionem: si incolumis evaseris:* impleta conditione, secus ante. Oppositam opinionem sulo calamo defendunt Salmanticenses, quorum rationes loc. cit. explodi.

XXVIII. Quando præfata quinque vota ob aliquam conditionem adjectam non sunt reservata, possunt eadem Confessarii regulares relaxare commutando, secus dispensando, ut supra dictum est. Nec enim relaxare includit dispensare, ut non pauci falso existimant. Quando enim Pontifices facultatem dispensandi tribuunt, expressè adhibent verbum *dispensare*. In facultate concessa dispensandi, aut commutandi omnia vota, non intelliguntur reservata, nisi sint expressa.

XXIX. QUÆST. XXII. An ad validam, licitamque dispensationem causa rationabilis requiratur? RESP. Potestas dispensatori data est in adificationem, non in destructionem, ut Concilia, Canones, Patres, & Theologi docent. Igitur non solum illicita, sed invalida etiam dispensatio voti est, sine rationabili causa concessa.

Tom. I.

sa, quia esset in destructionem, non in adificationem Ecclesiæ. Si dubitetur utrum habeatur necne causa dispensandi, tunc dispensationi locum non esse docent communiter Theologi omnes. Votum quippe certum est, & ob incertam causam solvi nequit. Si autem aliqua certa causa habeatur, & solum dubitetur num sit sufficiens, tunc dispensari posse docet communis sententia. Quando dispensatio bona fide tam ex parte petentis, quam ex parte concedentis impetrata est, si postea deprehendas, causam quam utraque pars legitimam existimabat tempore concessione, & petitionis, esse falsam, & nullam, quid agendum? Validam esse dispensationem defendunt Salmanticenses, Sanchez, Tamburinus, Leander, Sporer, Roncaglia, & alii. Sed contraria sententia probabilior est. Siquidem vel ipsi citati adversarii fateantur ad validam dispensationem justam requiri causam: Ergo quoties causa hæc deficit, nulla est dispensatio. Bona fides tunc in posulante, tum in concedente, quid inde? Sequitur solum istos non peccasse. Numquid bona fides egit ut falsa causa evaderet vera? Abiit, inquit. Ergo falsa extante causa, nulla est dispensatio. Sed ad divinam benignitatem attinet confirmare, ratumque habere quod bona fide petitum, & concessum est. Itane vero? Divina ergo benignitas errorem confirmabit? Non decet tantæ benignitatem divinam. At animæ torquentur scrupulis, turbantur conscientie. Nugæ hæc sunt. Errores, figmenta, & falsa interpretamenta non sedant conscientias, non evellunt scrupulos; sed vera legis observantia parit tranquillitatem.

XXX. QUÆST. XXIII. Quænam sunt legitime dispensationis causæ? RESP. Tria advertenda sunt. 1. Quid liceat secundum æquitatem; 2. quid debeat secundum honestatem; 3. quid expediat secundum utilitatem. Quo gravius est votum, eo graviore requiruntur pro dispensatione causæ, ita ut proportio quedam congrua sit inter votum relaxandum, & relaxationis causam. Heinc est quod in quinque præfatis votis raro dispensationes impetiantur, sed aliquid commutationis, vel ipsi Pontifices summi permiscere solent. Neque heinc inferendum est, nunquam concedendam esse dispensationem; sed solum tunc concedendam esse cum legitima occurrat causa. Neque semper requiritur causa evidens, cum in moralibus sapè haberi nequeat. Sæpe est ut causa verosimilis solidè appareat, ita ut serid omnibus expensis iudicetur expediens esse, & bono communi, & voventis honestæ utilitati votum relaxare.

XXXI. Causæ autem peculiare quæ sufficere ad dispensationem concedendam valent, sunt dubitatio de voto emissio, imperfecta deliberatio in vovendo, difficillima executio ejusdem, morale periculum sapè violandi voti ob fragilitatem voto obstricti, metus etiam levis iniuste incussus ad votum extorquendum.

XXXII. Imperfecta deliberatio, vel fuit ita repentina, & imbecillis, ut votum nullum efficeret, & quæstio cessat. Si vero talis fuit ut vo-

M 2

tum

tum validum effecerit, se sola non sufficit ad dispensationem. Quando autem dubitatur de perfecta deliberatione, & additur difficultas executionis, tunc dispensationi locus est. Vehemens timor naufragii, periculi gravissimi ita interdum perturbat animum valet, ut perfectam impediat deliberationem, ita ut sufficiens interdum ratio esse queat ad dispensationem concedendam. Similiter gravissima difficultas non previa, sed tota post editum votum apparens, potest esse dispensandi causa. *Tamburinus, Salmanticenses, Sporer* contendunt difficultatem etiam prævilam factis esse ad dispensationem; sed mihi hæc opinio falsa est. Si difficultati adjectum sit periculum grave violandi voti, tunc potest esse dispensationi locus. Dubium de emissio voto non est sufficiens causa ad dispensandum, sed tantum ad commutandum.

XXXIII. QUÆST. XXIV. *Quid sit voti commutatio, & quis commutare vota queat?* RESP. Est permutatio unius materiæ pro alia sub eadem voti obligatione. Differt a dispensatione, quæ tollit omnem obligationem, & ab irratione, quæ potest valde fieri etiam sine causa. Commutatio est effectus jurisdictionis spiritualis. Quisque augere, non diminuire vota sua potest. Vovisti centum aureos, potes dare ducentos: quia hæc est abundantior solutio, non commutatio. Disputant nunc quique propria commutare vota queat. Adfirmant nonnulli; sed negant S. Thomas, S. Bonaventura, & alii antiqui. Commutatio est enim actus jurisdictionis spiritualis. Sæculares personæ carent hac jurisdictione spirituali; ecclesiasticæ vero personæ exercere in semetipsas jurisdictionem spirituales nequeunt: & ideo non valent propria commutare vota. Grati asserunt adversæ sententiæ patrōni hanc commutationem esse actum prudentiæ, non jurisdictionis spiritualis: nam in vera commutatione rescinditur prius vinculum, & aliud substituitur. Rescissio autem contractus actus est jurisdictionis. Ita est, inquiunt, quando commutatio non est in evidenter melius. Adversariorum plures statum quæstionis confundunt. Quando materia promissa augetur, non est commutatio, sed redundantior solutio. Vera commutatio est quando pro una materia, puta jejuniis, substituitur alia, velut elemosyna. Ad hanc autem permutacionem requiritur jurisdictionem evidens est. Id concedunt adversarii, quando materia substituitur alia, vel inferior, vel æqualis: quidni etiam, quando est major, & diversi generis? Accedit quod nemo sit iudex in propria causa: & difficile cognoscere homines valet, quid sit Deo gratius. Ergo standum promissis est, quæ infringi nequeunt absque mendacio, nisi interveniat jurisdictionis, quæ rescindat vinculum contractum. Nemo itaque propria auctoritate commutare materiam proprii voti in aliam materiam diversi generis potest; sed necessaria est jurisdictionis spiritualis. Hinc qui vovit unam Religionem, nequit propria auctoritate aliam ingredi.

XXXIV. QUÆST. XXV. *An in votorum com-*

mutatione servanda sit æqualitas materiæ? RESP. Bonacina, Leander, Diana docent commutari vota posse in materiam minorem; sed communior, & probabilior sententia defendit servandam esse æqualitatem moralem. Commutatio siquidem contractus est: in omni autem contractu servanda æqualitas est, plus & minus juxta contractuum diversitatem. Hæc æqualitas non est arithmetica, & mathematicæ accipienda, sed moraliter, seu quæ prudenter existimatur æquivalere materiæ, quæ prius voto subjecta erat.

XXXV. QUÆST. XXVI. *Quæ causa requiritur ad licitam, validamque commutationem?* RESP. Quando commutatio fit in evidenter melius à Prælato legitima auctoritate prædito, nullam requirit causam concedent omnes; idemque dicendum subdunt, quando materia substituitur evidenter æqualis est, & probabiliter melior. Quando vero summus Pontifex in Jubilæo, vel Bulla Cruciatæ, aut aliquo privilegio dat facultatem commutandi vota, non requiritur aliqua causa peculiaris, sed sufficit executio operum quæ in præfatis Bullis præscribuntur: quia summus Pontifex talem imperit facultatem ob bonum commune totius Ecclesiæ. Dum vero Prælati potestatem ordinariam vota commutant in materiam diversi generis, semper aliqua iusta causa requiritur; non est tamen semper necessaria gravis, sed interdum levis sufficere potest, ut commutatio sit licita: nam quando est in materiam æqualem valida est, etiam si sit sine causa, non tamen licita: si vero sit in materiam inferiorem sine causa, & illicita, & invalida est, ut probabilior opinio docet. Prælati vero sine causa vota commutantes graviter peccat, quia abutitur facultate sibi concessa.

XXXVI. QUÆST. XXVII. *Quid dicendum de commutatione votorum vi Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ?* RESP. In Bulla Jubilæi amplior conceditur facultas, nempe commutandi vota triplicis peregrinationis Romanæ, Compostellanæ, & Hierosolymitanæ, & excipiuntur sola vota castitatis, & religionis. In Bulla Cruciatæ præter hæc duo vota excipitur etiam votum peregrinationis ultramarinæ. Duo vota castitatis, & religionis, quæ in utraque Bulla excipiuntur, sunt perfecta, & absoluta. Quare non sunt excepta non nubendi, non fornicandi, castitatis conjugalis, castitatis ad tempus limitatum, nec vota dolo, metu, aut errore edita. Hæc commutatio fieri tum intra, tum extra confessionem potest: quia privilegia quæ concedunt facultatem vota commutandi, non illigant confessioni sacramentali hanc commutationem, nisi Superiores aliter decernant. In hac commutatione servanda est regula generalis commutandi, aut in melius, aut in bonum moraliter, prudenterque æquale.

XXXVII. QUÆST. XXVIII. *An votum erogandi elemosynam tali Ecclesiæ, vel tali pauperi, possit post illius acceptationem commutari virtute Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ?* RESP. Mihi affirmans opinio falsa est. Quoniam sive pauper, sive Ecclesiæ post acceptationem promissionis voto firmata: jus acquirunt in rem promissam. Præfata

au-

autem privilegia facultatem non concedunt laedendi iustitiam. Qui post susceptum Jubilæum recordatus alicuius voti, potest curare ut sibi commutetur, quia illius oblitio innoxia fuit. Transactio vero anno Bullæ Cruciatæ, gratiæ in eadem concessæ obtineri nequeunt. Qui principio hebdomadæ Jubilæi commutari sibi vota fecit sincero animo lucrando Jubilæum, commutatio consistit, etiam si postea negligentia, aut oblivione opera Jubilæi non impleat. Quoniam obligatio semel extincta, non reviviscit. Qui tempore Jubilæi commutare vota recusat absque iusta causa, peccat plus, & minus juxta varietatem circumstantiarum.

XXXVIII. QUÆST. XXIX. *Licitusne regressus est ad priorem materiam post factam legitimam commutationem?* RESP. Si commutatio facta sit in minorem obligationem, & admixta fuit dispensatio, ad pristinam materiam regredi vovens potest, relicta materia substituta: quia nemo cogitur uti privilegio dispensationis sibi faventis; ut communiter auctores docent. Disputant verò Theologi, an liber sit regressus ad materiam priorem, quando commutatio facta est in melius, vel æquale legitimæ auctoritatis. Adfirmant Salmanticenses, Leander, Castropalaus, Laymanus, & alii. Quoniam, inquit, commutatio fit in favorem voventis. Contraria sententia mihi probabilior est. Siquidem ideo commutatio est in favorem voventis, quia auferretur prius vinculum, & aliud substituitur. Hic concluditur totus voventis favor. Porro quando vovens acceptavit commutationem, seu onus substitutum, vinculo religionis se ad illud attriuxit. Ergo nequit ab hoc debito se liberare, præsertim quando commutatio facta est in melius, quoniam hoc majus onus liberè acceptavit, & se eidem attriinxit.

LIBER IV.

In II. & IV. Decalogi Mandatum.

DISSERTATIO I.

De Blasphemia, & Juramento.

CAPUT I.

Recensentur propositiones ab Ecclesiâ proscriptæ in materia juramenti.

I. **E**X sexaginta quinque thesibus quas anno 1679. damnavit Innocentius XI. sequentes spectant juramenti, & amphibologiæ argumentum, quas juxta ordinem quo in pontificio decreto recensentur, transcribam.

II. 24. *Votare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia propter quam velis, aut possit damnare hominem.*

25. *Cum causa licitum sit jurare sine animo jurandi, si res sit levis, si gravis.*

26. *Si quis, vel solus, vel coram aliis, siue*

interrogatus, siue propria sponte, siue recreationis causa, siue alio quocunque fine, juret se non fecisse aliquid quod revera fecit, intelligendum intra se aliquid aliud quod non fecit, vel aliam viam ad ea in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum revera non mentitur, nec esse perjurum.

27. *Causa iusta utendi his amphibologiis est quæ sit id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis altum; ita ut veritatis occultatio censetur tunc expediens, & studiosa.*

28. *Qui mediante commendatione, vel munere ad magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur sapere crimen occultum.*

CAPUT II.

Recensentur propositiones laxæ, quas non pauci docent in materia blasphemie, & juramenti.

I. **P** Thomas Tamburinus lib. 2. in Decal. cap. 6. §. 4. num. 17. „Verba contra Deum in ebrietate, vel phrasi, vel ex inadvertentia orta ex inveterata consuetudine, blasphemie nequaquam sunt.“

II. Leander à SS. Sacramento. tract. 1. de juram. disp. 5. quæst. 17. „Qui ex habitu blasphemie, mat absque plena, & sufficienti advertentia, ad peccatum mortale, tunc non committit, novum peccatum mortale, sed solum peccatum, vitæ causa, quatenus non abstulit consuetudinem, ad quam advertit.“ Citat Bonacina, Fillucium, Toletum, Sanchez, Tamburinum.

III. Idem Leander ibidem: „Peccatne mortaliter qui inadvertenter blasphemat, quippe ita habitualiter dispositus est ut etiam si adverteret, blasphemaret? Probabilis responsio, deo, nec illum peccare mortaliter actu in proposito casu. Nam ut quis actu peccet, non vniqus peccatum committat, non sufficit, quod habitualiter sit dispositus; & proclivis, ad peccandum, sed requiritur necessitas, quod actualiter, & in actu secundo sit.“ Citat pro hac opinione Sanchez, Fillucium, Laymanum, Trullenchum, & alios.

IV. P. Patritius Sporer tract. 3. in 2. præcep. Decal. cap. 1. sect. 1. num. 9. pag. 203. „Per quæcumque verba, etiam expressum juramentum continentia, juretur, in foro conscientie, omnino semper attendenda est mens, & intentio jurantis ad dignoscendum, an verè jurare Deum in testem, aut possit velle invocare Deum, aut negative se habens, vel ignorans præcendit ab invocatione Dei. Si primum, certum semper est juramentum. Si secundum, certum non est juramentum in foro conscientie, sed tantum mendacium, si falsum sum